

WLAN:in käytön rangaistavuus

Lausuntotiivistelmä

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

WLAN:in käytön rangaistavuus

Lausuntotiivistelmä

11.6.2010

Julkaisun nimi WLAN:in käytön rangaistavuus
Lausuntotiivistelmä

Tekijä Sami Kiriakos

Oikeusministeriön julkaisu Mietintöjä ja lausuntoja **Sarjanumero** 35/2010

OSKARI numero OM 14/41/2009

ISSN-L 1798-7091

ISSN (nid.) 1798-7091

ISBN (nid.) 978-952-466-460-8

ISSN (PDF) 1798-7105

ISBN (PDF) 978-952-466-461-5

**Asia- ja avain-
sanat** Rikosoikeus, tietoverkko

Tiivistelmä Oikeusministeriössä on 14.10.2009 laadittu muistio, jossa arvioidaan seikkoja, jotka liittyvät langattoman internet-yhteyden mahdollistavan lähiverkon (WLAN) käyttöön ilman verkon tukiaseman omistajan nimenomaista lupaa silloin, kun verkkoa ei ole suojattu salasanalla tai muulla tavalla. Muistiossa arvioidaan erityisesti sitä, onko tekoa tarkoituksenmukaista pitää rikoksena.

Oikeusministeriö pyysi muistiosta lausunnon yhteensä 23 eri viranomaiselta, järjestöltä ja henkilöltä. Pyydetyistä lausunnoista saapui yhteensä 15. Lausuntotiivistelmän liitteenä on luettelo lausunnonantajista.

11.6. 2010

**Publikationens
titel** Straffbarhet för användning av WLAN
Remissammandrag

Författare Sami Kiriakos

**Justitieminis-
teriets publikation** Betänkanden och utlåtanden **Serienummer** 35/2010

OSKARI nummer JM 14/41/2009

ISSN-L 1798-7091

ISSN (häft.) 1798-7091

ISBN (häft.) 978-952-466-460-8

ISSN (PDF) 1798-7105

ISBN (PDF) 978-952-466-461-5

**Sak- och
nyckelord** Straffrätt, datanät

Referat Vid justitieministeriet har det 14.10.2009 avfattats en promemoria där det utvärderas omständigheter som har samband med användning av ett lokalt nät (WLAN) som gör en trådlös internetanslutning möjlig utan ett uttryckligt tillstånd av basstationens ägare, när nätet inte är skyddad med ett lösenord eller på annat sätt. I promemorian bedöms särskilt om det är ändamålsenligt att anse gärningen som ett brott.

Justitieministeriet begärde utlåtande om betänkandet av 23 olika myndigheter, organisationer och personer. Av de begärda utlåtandena gavs sammanlagt 15. Remissammandraget har som bilaga en förteckning över remissinstanserna.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	9
2 YLEISEMMÄT ARVIOT MUISTIOSTA	9
2.1 Viranomaiset	9
2.2 Järjestöt ja muut lausunnonantajat	10
3 YKSITYISKOHTAISEMMAT ARVIOT.....	13
3.1 Viranomaiset	13
3.2 Järjestöt ja muut lausunnonantajat	14
LIITE: Lausuntopyynnöt.....	16

1 Johdanto

Oikeusministeriössä on 14.10.2009 laadittu muistio, jossa arvioidaan seikkoja, jotka liittyvät langattoman internet-yhteyden mahdollistavan lähiverkon, jäljempänä WLAN, käyttöön ilman verkon tukiaseman omistajan nimenomaista lupaa silloin, kun verkkoa ei ole suojattu salasanalla tai muulla tavalla. Muistiossa arvioidaan erityisesti sitä, onko käyttöä luvatta tarkoituksenmukaista pitää rikoksena.

Muistiossa katsotaan, ettei tekoa ole perusteltua pitää rangaistavana ainakaan nykyisen rikoslain 28 luvun 7-9 §:n luvaton käyttöä koskevien säännösten tarkoittamassa laajuudessa. Nykyisen lain muuttamiseksi arvioidaan kolme vaihtoehtoa:

Vaihtoehto 1. Suojaamattoman WLAN:in käyttö ilman omistajan antamaa lupaa olisi edelleen rangaistavaa luvattomana käyttönä, paitsi jos käyttäjällä on perusteltu syy olettaa, että verkko on luvan puuttumisesta huolimatta tarkoitettu yleisesti käytettäväksi.

Vaihtoehto 2. Suojaamattoman WLAN:in luvaton käyttö olisi rankaisematon teko paitsi silloin, kun se on omiaan aiheuttamaan omistajalle merkittävää haittaa.

Vaihtoehto 3. Suojaamattoman WLAN:in luvattoman käytön rangaistavuus poistettaisiin kokonaan.

Muistio on vasta alustava arvio tilanteesta. Oikeusministeriö pyysi muistiosta lausunnon yhteensä 23 eri viranomaiselta, järjestöltä ja henkilöltä. Pyydetyistä lausunnoista saapui yhteensä 15. Tiivistelmän liitteenä on luettelo lausunnonantajista.

Lausunnonantajista suurin osa kannatti teon rangaistavuuden poistamista kokonaan. Vain kaksi lausunnonantajaa suhtautui kielteisesti nykyisen lain luvaton käyttöä koskevien säännösten muuttamiseen tältä osin. Useassa lausunnossa kiinnitettiin kuitenkin myös huomiota tarpeeseen huolehtia yhteytensä avoimeksi jättäneen oikeusturvasta väärinkäyttötapauksissa. Lausunnoissa myös katsottiin, ettei rangaistavuuden poistavaa lainsäädäntöä pitäisi sitoa liian ahtaasti tiettyyn teknologiaan.

2 Yleisemmät arviot muistiosta

2.1 Viranomaiset

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää WLAN:in käytön nykyisen kaltaista kriminalisointia ongelmallisena. Luvattoman käytön nykyisen kaltainen rangaistavuus soveltuu huonosti maailmaan, jossa käyttäjä ei voi mistään ulkoisesta seikasta päätellä, onko verkon käyttö luvaton vai luvallista. Ministeriö pitää oikeudellisesti mahdollisena esitettyä vaihtoehtoa 1. Vaihtoehtoa 2 ministeriö ei katso mahdolliseksi toteuttaa. Ministeriö pitää esitetyistä vaihtoehdoista parhaimpana sitä, että luvattoman käytön rangaistavuuden poistamisen arviointi otettaisiin jatkotarkastelun kohteeksi. Ennen lainvalmisteluun ryhtymistä olisi kuitenkin tehtävä lisäselvitystä käyttäjien kyvyistä suojata WLAN:insa.

Valtakunnansyyttäjänvirasto katsoo, ettei nykyisessä tilanteessa ole syytä ryhtyä erityisiin toimiin lainsäädännön muuttamiseksi. Kysymys siitä, tuleeko WLAN:in luvaton käyttö olla rangaistavaa, tulee jättää oikeuskäytännön ratkaistavaksi. Muistiossa on viraston mukaan esitetty useita varteenotettavia näkökohtia liittyen siihen, tuleeko luvaton WLAN:in käyttö olla rangaistavaa. Dekriminalisointi on kuitenkin hyvin raskas ja jäykkä toimenpide. Tekninen kehitys on tällä alalla erityisen nopeaa. On mahdollista, että kehitys tuo mukanaan uusia tekotapoja, joiden osalta perusteet menettelyn rangaistavuudelle ovat painavat.

Keskusrikospoliisi näkee keskeisimmäksi riskiksi suojaamattoman WLAN:in käytön rangaistavuuden poistamisessa toimenpiteen vaikutukset WLAN:in kautta toteutettujen rikosten torjuntaan ja aivan erityisesti rikoksen asianomistajan sekä rikoksesta epäillyn oikeusturvaan. Viranomaisten toimivaltuudet rikostutkinnassa tulisi turvata. Keskusrikospoliisi myös katsoo, että jos luvattoman käytön kriminalisointi poistetaan, WLAN:in omistajan asema tulisi samalla selventää myös sähköisen viestinnän tietosuojalain ja viestintämarkkinalain näkökulmasta. Jos toimivaltuuksiin aiheutuvia rajoituksia ei tunnusteta ja korjata ja jos WLAN:in haltijan asemaa ei täsmennetä, suojaamattoman WLAN:in käytön rangaistavuuden poistaminen on omiaan aiheuttamaan enemmän haittaa kuin hyötyä.

Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus (Tekes) pitää muistion analyysiä kattavana ja oikeana johtopäätöstä, ettei WLAN:in luvattonta käyttöä ole perustelua pitää rangaistavana ainakaan nykyisessä laajuudessa. Vaihtoehto 3 on perustelluin. Kuten muistiossa todetaan, WLAN yhteyden luvaton käyttö voidaan helposti ja yksinkertaisella toimenpiteellä suojata verkon salasanalla.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos yhtyy muistiossa esitettyyn johtopäätökseen (s. 5), jonka mukaan suojaamattoman WLAN:in käyttämistä ilman omistajan lupaa ei ole tarkoituksenmukaista pitää rikoslain 28 luvun 7—9 §:ien nojalla rangaistavana nykyisessä laajuudessa. Olennainen seikka käyttöoikeuden selvittämisen kannalta on juuri verkon suojaus. Verkkojen tekniset ratkaisut on laadittu tältä pohjalta. Nykyisen oikeustilan voidaan arvioida omaisuuden suojaamisen sijasta pikemminkin rajoittavan omaisuuden suojaa, koska se estää tukiasemien omistajia tarjoamasta verkkoyhteyksiä tekniikan mahdollistamalla tavalla. Tutkimuslaitos pitää esitetyistä sääntelyvaihtoehdoista selvästi tarkoituksenmukaisimpana vaihtoehtoa 3.

2.2 Järjestöt ja muut lausunnonantajat

Demla ry yhtyy muistiossa esitettyyn kantaan, jonka mukaan nykyistä kriminalisointia voidaan pitää monelta osin ongelmallisena. Yhdistyksen kannan mukaan kriminalisointi on tarpeeton ennen muuta siksi, että langattoman verkon omistaja voi helposti estää luvattoman käytön suojaamalla veron ja toisaalta siksi, että kriminalisointia vastaan puhuvat muistiossa esitetyt seikat ovat varsin painavia. Yhdistys esittää lausuntonaan, ettei WLAN:in käyttämistä ilman omistajan lupaa ole perusteltua pitää rikoslain 28 luvun 7—9 §:n nojalla rangaistavana.

Akava ry toteaa, että muistiossa on kiitettävästi tuotu esiin asiaan liittyviä näkökohtia. Yhdistys katsoo, että oman WLAN:in suojaaminen tunnussanalla on teknisesti niin helppoa, että verkon suojaamattomaksi jättämisen voidaan katsoa tarkoittavan sitä, että verkkoa saa vapaasti käyttää. Ongelmallista rangaistavuudessa on myös se, että luvattoman käytön valvominen on lähes mahdotonta. Parhaimpana lähestymistapana yhdistys pitää muistiossa esitettyä vaihtoehtoa 3, jonka mukaan suojaamattoman WLAN:in käytön rangaistavuus poistettaisiin kokonaan. Vaikkei luvattomasta käytöstä yleensä aiheudu omistajalle haittaa tai kustannuksia, on omistajan oikeusturva taattava väärinkäyttötapauksissa.

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) katsoo, että muistio antaa hyvän kuvan suojaamattoman WLAN:in käytön kriminalisointiin liittyvistä ongelmista ja niiden ratkaisuvaihtoehdoista. Lähtökohtaisesti WLAN:in luvaton käyttö tulee olla vastakin rangaistavaa. Koska kytkeytyminen automaattisestikin tällaisiin verkkoihin on mahdollista, ei suojaamattoman verkon tahattoman käytön ilman lupaa tule olla rangaistavaa. Verkon omistajalle ei tule asettaa velvoitteena teknisesti tai muutoin haastavia toimenpiteitä edellytyksenä luvattoman käytön rangaistavuudelle. EK kannattaa muistiossa esitettyä vaihtoehtoa 1.

Piraattipuolue ry ei pidä teon rangaistavuutta muistiossa esitetyistä syistä perusteltuna ja kannattaa muistiossa esitetyistä vaihtoehdoista ensisijaisesti vaihtoehtoa 3. Rangaistavuus saattaa hidastaa WLAN-yhteyksiin liittyvien palvelujen ja yleisemmin tietoyhteiskunnan kehitystä. Toissijaisesti yhdistys voi tukea myös vaihtoehtoa 2. Koska merkittävä osa WLAN-yhteyksistä on avoimia sen vuoksi, ettei niitä ole ymmärretty suojata, huomiota tulee kiinnittää yhteyksien omistajien oikeusturvaan niitä tapauksia varten, joissa verkkoa käytetään laittomiin tarkoituksiin. Yhdistys katsoo myös, että tuomioistuimet olisivat voineet tulkita lakia myös niin, ettei luvattomasta käytöstä olisi rankaistu. Koska tuomioistuimet ovat tulkinneet WLAN:in luvattoman käytön rangaistavaksi, on selkeä tarve muuttaa lakia.

Suomen Lakimiesliitto ry:n mielestä muistiossa on onnistuttu tuomaan selkeällä tavalla WLAN:in käyttöön liittyvien rikosoikeudellisten kysymysten perusasetelmat. Lakimiesliitto katsoo, että esitetty vaihtoehto 3 soveltuu parhaiten WLAN:in käyttöä koskeväksi rikosoikeudelliseksi sääntelyksi. Koska verkon suojaaminen on tehokas ja vain hyvin vähäistä vaivaa aiheuttava keino estää WLAN:in luvaton käyttö, ei kriminalisointi vaihtoehtona ole välttämätön keino estää WLAN:in käyttöä.

Suomen Tuomariliitto ry katsoo, että muistiossa esitetty vaihtoehto 3 soveltuu parhaiten WLAN:in käyttöä koskeväksi rikosoikeudelliseksi sääntelyksi. Kuten muistiossa on todettu, vaihtoehto olisi yhdistyksen mukaan selkeä ja yksinkertainen ja lakiteknisesti helppo toteuttaa. Esimerkiksi vaihtoehto 2 on omiaan aiheuttamaan vaikeahkoja näyttöongelmia, erityisesti tahallisuuden osalta. Koska verkon suojaaminen on tehokas ja vain hyvin vähäistä vaivaa aiheuttava keino estää WLAN:in luvaton käyttö, ei kriminalisointi vaikuta olevalle välttämätön keino estää WLAN:in käyttöä. Yhteiskuntapoliittisesti vaihtoehtoa 3 puoltaa se, että se on omiaan edesauttamaan yleisten avoimien lähiverkkojen syntymistä, kun käyttäjä on oikeutettu vastaisuudessa olettamaan jokaisen suojaamattoman lähiverkon olevan tuollainen yleinen avoin verkko.

Suomen Syyttäjäyhdistys ry:n mielestä muistioon on koottu keskeiset asiaan liittyvät oikeudelliset ongelmakohdat. Yhdistys ei kannata rangaistavuuden osittain rajoittavia vaihtoehtoja 1 ja 2 erityisesti niihin liittyvien näyttö- ja tulkintaongelmien vuoksi. Vaihtoehtoa 3 voitaneen yhdistyksen mielestä harkita. Yhdistys kuitenkin korostaa kahta rangaistavuuden säilyttämisen puolesta puhuvaa seikkaa: ensinnäkin suojaamatonta langatonta verkkoa ei tule antaa etenkään ammattimaisen rikollisuuden välineeksi, ja toiseksi rangaistavuuden säilyttämisellä pyritään suojaamaan asianomistajia, jotka verkon luvattomalla ja asiattomalla hyväksikäytöllä muutoin kyettäisiin liittämään verkkovierailun varsinaiseksi tekijäksi (eräänlainen identiteettivarkaus). Nämä tekijät ovat yhdistyksen mukaan primäärejä. Toissijaista on, aiheuttaako mahdollinen vierailu esimerkiksi verkon hidastumista ja missä määrin.

Professori Sakari Melander pitää rangaistavuuden tarkoituksenmukaisuuden arviointia kriminalisointiperiaatteiden näkökulmasta välttämättömänä. Melander arvioi teon rangaistavuutta muistiossa esitettyjen kriminalisointiperiaatteiden ohella myös esimerkiksi ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatteen valossa. Kriminalisointi ei olisi perusteltavissa kriminalisointiperiaatteiden näkökulmasta. Ongelma olisi ratkaistava ennen muuta jollakin toisella keinolla. Lisäksi kriminalisointi olisi ongelmallinen syyllisyysperiaatteen näkökulmasta, ja siitä aiheutuisi oletettavasti enemmän haittaa kuin hyötyä. Kriminalisoinnin suhde oikeushyvien suojelun periaatteeseen olisi myös hieman epäselvä. Melander pitää esitetyistä vaihtoehdoista selkeästi kannatettavimpana vaihtoehtoa 3. Hän kuitenkin katsoo, ettei se yksin ole riittävä toimenpide. Tietotekniikan kehitykseen yleistymiseen liittyen rikoslakia ja muutakin lainsäädäntöä olisi syytä tarkastella laajemmin ja kokonaisvaltaisesti.

Professori Kimmo Nuotio pitää perusteltuna muistiossa esitettyä johtopäätöstä, jonka mukaan suojaamattoman WLAN-verkon käyttämistä ilman omistajan lupaa ei ole aiheutta pitää rikoslain 28 luvun 7—9 §:n nojalla rangaistavana ainakaan nykyisessä laajuudessa. Nuotio ei kuitenkaan katso perustelluksi tulkintaa, jonka mukaan mainitut luvattonta käyttöä koskevat säännökset soveltuisivat tekoon. Sen vuoksi teon rankaisemattomuuteen voitaisiin päästä ilmankin lainmuutoksia asianmukaisella ja järkevällä lain-tulkinnalla. Nuotio arvioi, että oikeustilan selkeyttämiseksi riittää, että asiaan kiinnitetään huomiota lainopillisessa tutkimuksessa. Siviilioikeudelliset keinot riittävät niissä tilanteissa, joissa käyttö selvästi aiheuttaa kohtuutonta haittaa. Jos asiasta laaditaan rankaisemattomuuden poissulkeva erityissäännös, ehdottaa Nuotio yleisempää säännöstä, joka koskee laajempaa tilannetta kuin yksinomaan WLAN:in käyttöä.

Dosentti Seppo Virtanen ei kannata rangaistavuuden osittain rajoittavia vaihtoehtoja 1 ja 2 pitäen niitä ongelmallisina muun muassa valvonnan, kustannusten ja haitallisuuden määritelmän osalta. Muistiossa esitetyistä kolmesta vaihtoehdosta Virtanen pitää parhaana vaihtoehtoa 3. Suojaamattoman langattoman verkon käytön ei tulisi olla rikos, vaan langattoman verkon omistajalta tulee voida vaatia verkossaan käyttöönotettavaksi vähintään alkeellinen salaukseen perustuva suojaus. Vaihtoehto antaisi oikeanlaisen ohjaavan signaalin verkkojen omistajille suojauksesta huolehtimisen tärkeydestä. Myös verkon käyttäjien kannalta vaihtoehto on kaikkein selkein muistiossa esitetyn perustein.

3 Yksityiskohtaisemmat arviot

3.1 Viranomaiset

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että WLAN-verkon suojaaminen ei välttämättä ole hyvin vähäistä vaivaa aiheuttava keino siten kuin muistiossa kuvaillaan. Ministeriö pitää tärkeänä, että ennen kuin hallituksen esitystä rangaistavuuden poistamiseksi ryhdytään valmistelemaan, olisi selvitettävä seikkaperäisesti 1) mikä vaikutus dekriminointitavoitteelle on sillä, että kaikki halukkaat eivät kykene suojaamaan WLAN-yhteyksiään, 2) miksi suurinta osaa WLAN-verkoista ei ole suojattu ja 3) mitä toimenpiteitä tulisi tehdä, jotta tavallinen henkilö kykenisi suojaamaan WLAN-verkkonsa.

Keskusrikospoliisi toteaa, että esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö levittää sukupuolisiveellisyyttä loukkaavaa kuvamateriaalia toisen henkilön omistamaa WLAN-tukiasemaa käyttäen, joutuu tukiaseman omistaja alkutilanteessa rikoksesta epäillyn asemaan materiaalin levittäjän sijasta. Tässä tilanteessa omistajalla olisi intressi vaatia rangaistusta WLAN:ia oikeudettomasti käyttäneelle. Myös esitutkintaviranomaisten toimivaltuuksissa on tällaisissa tilanteissa puutteita. Jos sivullisen omistaman WLAN:in käytön kynnys poistuu kokonaan, sivullisen WLAN:ia epäilemättä pyritään jatkossa käyttämään systemaattisesti verkossa ilmenevän rikoksen toteuttamisessa, mikä on omissa kasvatamaan myös sivullisille aiheutuvaa haittaa sekä tietoteknisen tutkinnan kustannuksia.

Keskusrikospoliisin mukaan muistiossa esitetty vaihtoehto 1 mahdollistaisi parhaiten julkisten WLAN:ien tarjoamiseen liittyvien teleyrityksille kuuluvien velvoitteiden hallitun täyttämisen. Vaihtoehto ei edellyttäisi lainmuutosta, koska luvaton käyttö on rangaistavaa vain kun käyttö todella on oikeudetonta. Vaihtoehto 2 johtaisi käytännön ongelmiin, vaikka toisaalta tarjoaisi suojaa vähiten osaaville WLAN:in käyttäjille. Vaihtoehtoon 3 pykäläehdotuksen muotoilu saattaisi keskusrikospoliisin mukaan sallia myös tietoteknisesti haavoittuvan suojaamattoman työaseman hyväksikäytön, mikä olisi selkeästi vastoin Suomen ratifioimaa Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevaa yleissopimusta.

Valtakunnansyyttäjänvirasto katsoo, että muistiossa viitatus yksittäisen tuomioistuinratkaisun perusteella ei ole mahdollista tehdä erityisen varmoja johtopäätöksiä suuntaan taikka toiseen. Korkeintaan voidaan sanoa, että tuossa yksittäisessä asiassa menettelyn katsottiin täyttävän rikoksen tunnusmerkit.

Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa, että muistiossa esitetyistä seikoista tehtiin kysely tietotekniikkarikoksiin erityisesti perehtyneille syyttäjille. Vastauksia annettiin viisi. Niissä muun muassa yhtäältä puollettiin yleistä dekriminointia, toisaalta katsottiin, että kysymys pitäisi jättää oikeuskäytännön varaan.

Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen (Tekes) mukaan käytön haitan suuruuden arviointi on tapauskohtaista, koska WLAN-tukiasemat kytketään kiinteään internet-verkkoon vaihtelevan kapasiteetin omaavalla yhteydellä. Pahimmassa tapauksessa jo vähäenkin käyttö vie koko verkon kapasiteetin. Suuri osa käyttäjistä ei ole suojannut verkkoaan lähinnä ymmärtämättömyydestä tai suojaamattomuudesta johtuvien

haittojen vähäisyydestä johtuen. Jos luvaton käyttöä pidettäisiin todellisena ongelmana, on todennäköistä, että WLAN-verkot suojattaisiin salasanalla. WLAN-verkkojen suuri etu liittyy käyttäjien liikkuvuuden tukemiseen. Suomessa olevien verkkojen käyttäjästä osa on Suomessa työmatkalla tai vapaa-ajan matkalla olevia matkailijoita. Näiden vierailijoiden kannalta olisi toivottavaa, että ainakin Euroopan Unionin alueella olisi käytössä yhtenäinen lainsäädäntö ja käytäntö suojaamattomien WLAN-verkkojen käytöstä.

3.2 Järjestöt ja muut lausunnonantajat

Piraattipuolue ry toteaa, että QoS- eli *Quality of Service* -asetuksista voi useimmissa WLAN-laitteissa priorisoida liikennettä, esimerkiksi rajata vain tietyn osan kaistaa ulkopuolisille käyttäjille. Avoimen WLAN:in omistaja voi myös tällä tavoin suojautua yhteyden liiallista käyttöä vastaan. Avoimeen WLAN:iin yhdistävä voi siten olettaa, ettei hän aiheuta huomattavaa haittaa. Koska monet laitteet yhdistävät automaattisesti lähimpään WLAN-verkkoon, luvattoman käytön rangaistavuus tässä tapauksessa ei vastanne yleistä oikeustajua.

Piraattipuolue ry katsoo, ettei lainsäädäntöä pitäisi sitoa tiettyyn teknologiaan. Tältä osin on syytä kritisoida vaihtoehdossa 3 kaavailtua muotoilua luvaton käyttöä koskevaan rikoslain säännökseen tehtävästä lisäyksestä. Ilmaisuu "suojaamattoman internet-lähiverkkoyhteyden käyttämistä" ei ole riittävän teknologianeutraali, eikä kata kaikkia mahdollisia vastaavia tilanteita. *Piraattipuolue* esittää sanamuodoksi "suojaamaton tietoliikenneyhteys". On esimerkiksi mahdollista tarjota lähiverkkoyhteyksiä, joiden kautta ei pääse Internet-verkkoon. Tällainen voisi olla vaikkapa jonkin viraston tai kirjaston WLAN-yhteys, jonka kautta pääsisiainoastaan tiettyyn sisäverkkoon (intranet). Tulisi myös harkita, voidaanko WLAN:in luvattomankäytön rangaistavuuden poistaminen toteuttaa ilmaisulla, jossa ei viitattaisi erityisesti tietoliikenneyhteyksiin, vaan yleisemmin haittaa aiheuttamattomaan luvattomaan käyttöön.

Piraattipuolue ry huomauttaa, että muistiossa puhutaan monessa kohtaa "internet-lähiverkoista", joka kattaa tarpeettomasti myös langalliset lähiverkkoyhteydet.

Suomen Syyttäjyhdistys ry viittaa muistiossa luonnostellun säännöksen sanamuotoon "...ettei luvattomana käyttönä pidetä suojaamattoman internet-lähiverkkoyhteyden käyttämistä" ja esittää kysymyksen, kattavatko määrittelyt myös tulevaisuuden yhteystapamuodot.

Professori Sakari Melander pitää laillisuusperiaatteen kannalta ongelmallisena, että toisen suojaamattoman langattoman lähiverkon käyttämisen rangaistavuus ei millään muotoa ilmene nykyisestä luvaton käyttöä koskevasta säännöksestä. Myös Turun hovioikeuden tuomiossa korostetaan rangaistavuuden ennakoimattomuutta, mikä olisi Melanderin mukaan puoltanut pikemminkin syytteen hylkäävää kuin langettavaa tuomiota.

Melanderin mukaan muistiossa katsotaan lähtökohtaisesti perustellusti, että mahdollinen kriminalisointi suojaisi perustuslain 7 §:ssä turvattua omaisuudensuojaa, erityisesti omistajan yksinomaista oikeutta määrätä omaisuutensa käytöstä. Toisaalta huomioon

olisi jo suojattavan intressin kannalta otettava, että langattoman lähiverkon omistaja saattaa tarkoituksellisesti jättää verkkonsa avoimeksi ja näin tarjota sitä vapaaehtoisesti rajattomalle tai rajoitetulle joukolle muita käyttäjiä. Näin intressin suojelutarve suhteellistuu ja mahdollinen kriminalisointi olisi osin ongelmallinen jo oikeushyvien suojelun periaatteen näkökulmasta.

Professori Kimmo Nuotio toteaa, että WLAN-tilanteessa verkon kapasiteetti voi aivan ongelmattomasti riittää monen käyttäjän tarpeisiin yhtä aikaa. Tämä käytön jaettavuus merkitsee huomattavaa eroa perinteisiin irtaimen omaisuuden luvattoman käytön tilanteisiin, joissa suojattiin omistajan hallintaa. Nuotio ehdottaa, että jos asiasta laaditaan rankaisemattomuuden poissulkeva erityissäännös, se olisi mahdollista muotoilla esimerkiksi seuraavaan tapaan:

Luvattomana käyttönä ei rangaista sellaista rinnakkaista luvattonta käyttöä, joka ei rajoita käyttöön oikeutettua omistajaa tai haltijaa toteuttamatta oikeuttaan, jos tuo käyttö on helposti oikeudenhaltijan estettävissä.

Dosentti Seppo Virtanen kiinnittää huomiota muistion epätäsmälliseen verkkoterminologian käyttötapaan. Hän katsoo muun muassa, että sanan suojaamaton asemesta tulisi käyttää esimerkiksi sanaa salaamaton, joka vastaisi täsmällisemmin sitä, mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan. Epäselvää termiä suojaamaton Internet-lähiverkkoyhteys tulisi välttää. Sopiva termi olisi esimerkiksi salaamaton Internet-yhteyden mahdollistava langaton lähiverkko. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää sanaa suojaamaton, jolloin termin sisältämä toimenpide tulee erikseen määritellä.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos kiinnittää oikeusministeriön huomiota muistion säännösluonnokseen, jossa ehdotetaan, ettei luvattomana käyttönä pidettäisi ”suojaamattoman internet-lähiverkkoyhteyden käyttämistä” (s. 7, viimeinen lause). Ehdotetun sanamuodon asemesta lienee tarkoituksenmukaista säätää, että luvattomana käyttönä ei pidetä suojaamattoman langattoman lähiverkkoyhteyden (ei internet-lähiverkkoyhteyden) käyttämistä. Käsite internet- lähiverkkoyhteys sisältää myös langalliset verkot ja toisaalta langattomaan lähiverkkoon kytkeytyvä henkilö ei voi ennen verkkoon käyttämistä tietää, onko verkko yhdistetty internetiin vai ei.

LIITE: Lausuntopyynnöt

Työryhmämietinnöstä pyydettiin lausuntoa seuraavilta tahoilta:

Liikenne- ja viestintäministeriö X
Sisäasiainministeriö
Keskusrikospoliisi X
Valtakunnansyyttäjänvirasto X

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos X
Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus (Tekes) X

Akava ry X
Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) ry X
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen Asianajajaliitto ry
Suomen Lakimiesliitto ry X
Suomen Tuomariliitto ry X
Suomen Syyttäjyhdistys ry X
Electronic Frontier Finland (EFFI) ry
Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry X
Piraattipuolue ry X
Suomen Internet-yhdistys ry
Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
Helsinki Institute for Information Tecnology (HIIT)

Professori Jukka Kemppinen
Professori Sakari Melander, Helsingin yliopisto X
Professori Kimmo Nuotio, Helsingin yliopisto X
Dosentti Seppo Virtanen, Turun yliopisto X

(X = antoi lausunnon)

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-466-460-8 (nid.)
ISBN 978-952-466-461-5 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi